

خدا حافظ الگوهای گذشته

گفتگو با استاد سید حسین اشراق رئیس مؤسسه مطالعات و تحقیقات نبراس

گفتگوکننده: هارون مجیدی خبرنگار روزنامه ماندگار

۱۰ قوس ۱۳۹۲

جناب استاد اشراق با ابراز امتنان از این که لطف کردید و وقت گذاشتید برای انجام این گفت و گو. به عنوان نخستین پرسش، چرا همیشه نظام های سیاسی در افغانستان دچار بحران شدند و نتوانستند تا یک حکومت وحدت ملی را سروسامان بدهند؟

استاد اشراق: بسیار تشکر از شما.

کاملاً روشن است، دولت هایی که در افغانستان به سر کار آمدند، بیشتر آن ها بر اساس اراده ملی شکل نگرفتند و سیاست به عنوان میدان تصمیم گیری های شخصی تلقی می شد. به همین خاطر مشارکتی که قابل پذیرش همگانی باشد و همگرایی ملی را به میان آورد، مصداق پیدا نکرد. از همین رو متأسفانه توسعه سیاسی در افغانستان صورت نگرفت و همواره استبداد تولید و باز تولید شده گردید.

مجیدی: در شرایط کنونی اهمیت برگزاری انتخابات و تشکیل دولت وحدت ملی را چگونه می بینید؟

استاد اشراق: من فکر می کنم افغانستان در شرایطی که به سر می برد، نیاز دارد تا مناسبات اش آهسته آهسته به گونه منطقی دموکراتیزه گردد، برای دموکراتیزه کردن این مناسبات بسترهایی نیاز است تا فرهنگ های متناسب به آن ساخته و آفریده شود. یکی از بسترهای مهم برای مشارکت مردم در امر مدیریت سیاسی و اجتماعی، همانا انتخابات است و من می پندارم که برگزاری انتخابات یکی از اجزای منافع ملی افغانستان است و باید چنین هم تلقی شود.

دولت ملی در واقع پروسه شکل گیری اداره مشروع است که بنا بر مشارکت مردم شکل بگیرد. این دولت در چارچوب قانون سامان یابد و سلامت انتخابات در به میان آمدن آن محرز باشد. در حکومت داری دوازده سال آقای کرزی دیدیم که قدرت به گونه انحصاری و مافیایی عرض اندام کرد و دوام یافت؛ روندی که همه فرصت ها را در برابر چالش قرار داد و گسست مورد انتظار مردم افغانستان را بوجود آورده نتوانست.

مجیدی: از حکومتی که در آینده و در فرایند انتخابات به میان خواهد آمد، چه انتظاری باید داشت تا با این میراث بد مبارزه کند؟

استاد اشراق: حکومتی که در دوازده سال به میان آمد، یک پروژه بود؛ این پروژه خوب پیش برده نشد و توانایی این را نداشت به یک پروسه ملی تبدیل شود. این جریان با تحریف و انحراف روبرو شد و دوباره همان روند استبدادی مسلط گردید. اگر سلامت انتخابات تضمین گردد و دولتی از فیلتر انتخابات شفاف، آزاد و عادلانه به میان آید؛ زمینه این وجود دارد تا آن حکومت مشروعیت داشته باشد و در کنار مشروعیت به سوی کارآمدی گام بردارد و ویژه گی در برگیرنده گی را داشته باشد؛ در آن صورت است که ما می توانیم آرزومند باشیم، گام های بهتری به سوی آینده برداشته شده است.

مجیدی: از این میراثی که حکومت آقای کرزی گذاشته چه درس هایی را می تواند حکومت بعدی بگیرد؟

استاد اشراق: یکی از درس های مهم این است که دولت های آینده بدانند که دیگر فصل تصمیم گیری های شخصی در مسایل کلان گذشته است؛ باید به رأی و تصمیم مردم احترام گذاشته شود و پارادایم خرد جمعی نسبت به هر الگوی دیگر برتری داشته باشد. این موضوع باید تعمیم داده شود. اگر قرار باشد دولت های آینده مسیر درست را طی نمایند، باید به آرای مردم احترام گذاشته شود و همچنان آینده افغانستان و نگاهی به قضایا را در یک برنامه آینده محور که توسعه افغانستان را پیشبینی و ضمانت کند، ببینند و همچنان محوری برای همبستگی اجتماعی مردم افغانستان باشد. حکومت آینده باید فرهنگی را بسازد که در آن همه واقعیت های موجود در افغانستان ارج گذاشته شوند و برابری مردم صحنه گذاشته شوند.

مجیدی: نقش نخبه گان را در به میان آمدن حکومت وحدت ملی یا حکومت ملی چگونه می بینید؟

استاد اشراق: در کشورهای توسعه نیافته مانند افغانستان، نقش نخبه گان مؤثر است. اگر نخبه گان در چنین جامعه ای، به همگرایی برسند و گفتمان ملی و مفکوره ملی را مطرح کنند و لایه های متنوع جامعه را در بر گیرند، می تواند جاگزین مناسبات سنتی گردد و افق تازه را برای مناسبات تازه و فضای دموکراتیک بگشاید.

مجیدی: شرایط بحرانی امروز افغانستان نیازمند چگونه مشارکتی است؟

استاد اشراق: شرایط بد امروز بیان گر این است که سیاست مداران، اندیشمندان و نخبه گان کشور همه متوجه این قضیه باشند که ما با الگوهای گذشته، پاسخ پرسش های امروزی را داده نمی توانیم. بهتر این است تا یک فضای گفتمانی مشترک و توسعه محور به میان آید و نخبه گان جامعه پیش گام شوند و این گفتمان را به عنوان یک گفتمان غالب در بیاورند؛ تا زمینه مساعد شود که با مشارکت در انتخابات، زمینه عرض اندام کردن حکومت های ملی به وجود آید، دولت هایی که قانون مدار و پاسخ گو باشند تا مسوولیت های ملی خود را گام به گام مطابق نیاز جامعه به پیش ببرند.

مجیدی: شما و شماری دیگر از نخبه گان کشور که کنفرانس آجندای ملی را راه اندازی کرده و گروه تماس این کنفرانس را ایجاد نموده اید، در صدد چه هستید؟

استاد اشراق: کنفرانس آجندای ملی همان طوری که از نام آن پیداست، جریانی است که تلاش می کند تا در افغانستان فصل جدیدی ایجاد و باز شود. ما در این فصل جدید می خواهیم که گفتمان ملی برای مشارکت همه گانی شکل گیرد و پروسه مدیریت سیاسی تقویت یابد. همچنان در ارتباط به حل معمای قدرت که از سال های سال در افغانستان بحران آفرین بوده است، دیدگاه ها و طرح های راهبردی ایجاد شود و زمینه های هم سویی نیروهای متعدد و جریان های متنوع حول محور گفتمان ملی که در آن مراحل متعددی در نظر گرفته شده است، شکل گیرد. فضای بسته فعلی به یک فضای منعطف و متعادل همبستگی ملی، مبدل شود.

گروه تماس کنفرانس آجندای ملی به خاطری تعیین شده است، تا با نامزدان انتخابات ریاست جمهوری روی اهمیت و مزایای آجندای ملی صحبت کرده و توجه نامزدان را به نیاز ایجاد دولت ملی در افغانستان معطوف بدارند.